

תשובון 2581 בגרות תשפא

חלק א — בראשית

1. א. "ויאמר נעשה אדם" — על האדם נאמר מאמר חדש ביום השישי, להבדיל בין האדם ליתר הנבראים ביום זה.
 "בצלם אלוקים" — האדם דומה לה'.
 "וירדו בדגת הים..." — האדם ישלוט ביתר הנבראים.
 "ויברא" — לשון ייחודית על רוב הנבראים נאמר "ויעש".
- ב. (1) על פי פרקי דרבי אליעזר - הצמחייה התקיימה ללא עבודת האדם או בעזרת השקיית הנהר.
 על פי ראב"ע - הצמחייה התקיימה בזכות טיפולו של האדם בה.
 (2) ללמוד תורה ולקיים מצוות, הקשר-הוא השיג את מזונו ללא טרחה ולכן היה פנוי לעשייה רוחנית.
 ג. (1) הנרצח; הרוצח נענש משום שפגע בצלם האלוקים של הנרצח — מעין פגיעה בה'.
 (2) הרוצח; הרוצח פגע בצלם האלוקים שיש בנרצח.
2. א. (1) האדמה לא נתן לו תוצרת חקלאית מספקת, וכן - הוא יהיה נודד ולא ישתקע במקום אחד.
 (2) הקשר הוא סיבה ותוצאה.
 הסבר הקשר-משום שהאדמה לא נתן לו תוצרת חקלאית מספקת, יהיה עליו לנדוד ממקום למקום עבור פרנסתו.
 ב. (1) קין מתנגד ומערער על עונשו. קין מנמק אם ה' נושא/מקיים/מחייב את כל העולם, קל וחומר שהוא יכול גם לשאת/לקיים/לחיות את החטא שלי.
 (2) קין מכיר בחומרת חטאו ומודה שמגיע לו עונש.
 ג. (1) מכיון שלא עשה תשובה (על חטא עץ הדעת) כמו קין. אך מפני שלא ידע כוחה של תשובה.
 (2) פרוש רמב"ן, משום שעל פי המדרש קין חזר בתשובה על חטאו.
3. א. (1) ציווי הדרגתי, לשון משותפת "לך לך", ציווי ללכת אל הלא נודע, ציות מידי של אברהם. פרידה מהמשפחה.
 (2) בעקבות תשובת אברהם ליצחק יצחק מבין שהוא עתיד להיעקד, והכתוב רומז במילים "וילכו שניהם יחדיו" שהוא הולך בלב שלם עם אביו להיעקד, כפי שהלך לפני שידע על כוונות אביו.
 ב. (1) לממש באופן מעשי את הפוטנציאל / האמונה והרצון לקיים את דבר ה'.
 (2) להרגיל את האדם באמונה, במסירות נפש/ להביא את האדם למדרגה גבוהה יותר / ללמד אחרים על יראת ה' או ללמד אחרים על מעלת מי שעומד בניסיון / עונש על האדם.
 ג. (1) להבטחה שה' ייתן לאברהם זרע רב.
 (2) היה קשה לאברהם לעמוד בניסיון משום שהציווי לעקוד את יצחק סותר את הבטחת ה' שיהיה לו זרע רב.
4. א. (1) שפע חקלאי, שפע של מים, ברכה גשמית,
 (2)

יעקב	עשו
התברך שישלוט באחיו ובעמים אחרים	לא קיבל שלטון באחיו
מי שקילל אותו יקולל ומי שיברך אותו יתברך	

	מוזכר שם שמים
	לשונות ריבוי
על חרבך תחיה	
בסדר הפוך: "משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל"	"מטל השמים ומשמני הארץ"

ב. (1) רמב"ן — יצחק לא ידע שעשיו רשע ולכן רצה לברך את בכורו בברכת אברהם/בברכת העם והארץ. רד"ק — יצחק לא חשב שעשיו ראוי לירש אותו ולכן תכנן לברך אותו בברכה חומרית/לחזק אותו. רש"ר הירש — יצחק ראה הן בעשיו והן ביעקב כיורשיו ולכן רצה לברך את עשיו בברכת החומר ואת יעקב בברכת הרוח.

(2) רבקה קיבלה בנבואה (שיעקב עדיף על עשיו). רבקה הכירה ברשעותו של עשיו. רבקה לא הייתה מודעת לתכניתו של יצחק לברך את עשיו בברכת חיזוק בלבד ועל כן פעלה כנגד תוכניתו. רבקה חלקה על תכניתו של יצחק לפצל את הברכות בין יעקב לעשיו..

ג. (1) על פי רש"י - יצחק הביע את הסכמתו לכך שיעקב הוא זה שהתברך. הסכים מרצון. על פי רד"צ הופמן - יצחק מאשר את ברכת יעקב בעל כורחו. (2) המילה "ויחרד" ושאלת יצחק מעידים שהוא מסתייג ממתן הברכה ליעקב ונאלץ להשלים עמה בעל כורחו/ אדם שמגיב בבהלה ובשאלה אינו מסכים ומאשר תוך כדי שאלה.

5. א. לבדוק אם האחים חזרו בתשובה ממכירתו / לבדוק אם האחים יחלצו להגנת בנימין / רצה להגן על בנימין מחשש שהאחים יפגעו בו. ב. (1) נתינת הכסף בשקי האחים. (2) כדי שהאחים ידעו שבנימין לא גנב את הגביע. ג. על פי פשוטו: להחמיא/ להתחנף לשליט על ידי הזכרת חשיבותו, על פי מדרשו: להזהיר/ לאיים על השליט שילקה כמו פרעה אם ישבה את בנימין. (2) הפירוש השני מוסיף על העניינים המוזכרים בפסוק אירוע נוסף שאינו מפורש בכתוב/ הפירוש הנוסף מתייחס למלך פרעה מן העבר ולא לפרעה המולך באותה התקופה/ האיום של יהודה על יוסף אינו מתאים להקשר של נאום יהודה, בו הוא מבקש לשחרר את בנימין.

חלק ב — מלכים ב וישעיה

6. א. (1) רש"י: פרק ו'. מלבי"ם: פרק א'. (2) המתואר בפרק ו התרחש לאחר המתואר בפרקים הקודמים בספר. רק מפרק ו ואילך ישעיהו ניבא בקביעות ולפני כן הנבואה שלו הייתה רק לפרקים, ולכן מינויו לנביא התרחש רק בשלב זה לאחר שאמר מספר נבואות המופיעות בפרקים א'-ה'. רש"י - בפסוקים מתואר מינוי השליחות של ישעיהו לנביא ולכן מסתבר שהמתואר בו קדם לפרקים המופיעים לפניו. ב. (1) הנביא אומר שהוא אינו ראוי למראה שראה. לקבל: הנביא חשש למות \ נבהלו השתתק. (2) הביקורת של ישעיהו על עם ישראל נחשבת לחטא והביקורת שלו על עצמו אינה נחשבת לחטא. הנימוק של המדרש: שאסור לאדם לדבר לשון הרע על עם ישראל או על אחרים. אָן: עם ישראל אינו טמא שפתים כי הקדים נעשה לנשמע / כי אומר שמע ישראל.

ג. (1) שבת יהודה (נותר יחידי מעשרה שבטים בישראל).

(2) עד ימי חזקיהו שבה ישארו הצדיקים שמשבט יהודה.

7. א. (1) מדוע ה' מעניש את אשור והרי אשור ביצעה את התפקיד שה' הועיד לה. ציטוט: הוי אשר שבת אפי ומטה הוא בידם זעמיו בגוי חנף אשלחנו ועל עם עברתי אצונו - מספיק לציין ביטוי אחד.

(2) אשור חרג מתפקידו בהענשת ישראל — [פסוקים ז] "והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשב, כי להשמיד בלבבו ולהכרית גוים לא מעט".

אשור ייחס את הצלחתו לעצמו — [פסוק י"ג או ט"ו או י"ד] "כי אמר בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבנותי ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שושתי ואוריד כאביר יושבים. ותמצא כקן ידי לחיל העמים וכאסף ביצים עזבות כל הארץ אני אספתי... היתפאר הגרזן על החצב בו אם יתגדל המשור על מניפו כהניף שבת ואת מרימיו כהרים מטה לא עץ.

מספיק ביטוי אחד!

ב. (1) ה' לא יעזור לחזקיהו כי הוא פגע בה בכך שהסיר את הבמות. זו היא טענה מוטעית משום שה' ציווה לעבדו בבית המקדש בלבדו בתקופת איסור במות.

(2) בפסוק כ"ה רבשקה מציג את מלך אשור כשליח של ה' ומייחס את נצחונו הצפוי לרצון ה', ולעומת זאת בפסוקים ל"ב-ל"ה הוא מזלזל בכוחו של ה' להציל את ירושלים.

ג. אשור (ייעצר בנוב) ולא יכבוש את ירושלים או הר ציון.

8. א. (1) צביעות והתחזות.

(2) כוונת העם בצום אינה להתקרב לה' אלא לגבות חובות מהעניים שחייבים להם.

אן: ניצול הצום לרעה

אן: העם צם אך לא תיקן עבירות שבין אדם לחברו-

(3) עבודת ה' לא יכולה לכלול רק תפילות וקורבנות אלא גם מצוות שבין אדם לחברו.

ב. צם — מעשה מנוגד האכלת עניים. כופף את ראשו — משחרר עבדים. לובש בגדי אבל — מלביש עניים.

ג. (1) קבלת הקרבן או התפילה תלויה במעלתו של המקריב או בכוונתו ולא בטיב הקרבן או התפילה. הרב הירש מדייק זאת מלשון הכתוב שמדגיש שה' לא שעה לקין עצמו ומבחין בין קין לבין המנחה שלו

(2) ה' לא מקבל את הצום של עם ישראל משום שהוא לא מתקן את דרכיו בתחום שבין אדם לחבירו וזאת בדומה לדברי הרב הירש שאומר שה' מקבל תפילה או קרבן בהתאמה למעלתו הרוחנית וכוונתו של המתפלל או המקריב.

9. **ביטחון והשתדלות**

א. (1) כיבוש ערי יהודה הבצורות ולקיחת מס מחזקיהו.

(2) מנסרת סנחריב היא ממצא ארכיאולוגי (הבנויה בצורה של מנסרה) שנמצא בארמונות סנחריב בנינוה המתארת את הניצחונות של סנחריב.

לומדים ממנה על גאוותו של סנחריב.

ב. (1) חיזק את חומת ירושלים, בנה את החומה הרחבה, שיפץ את המגדלים, הכין כלי נשק, סתם את מעיין הגיחון שלא יצאו מימיו מחוץ לעיר/ חצב את נקבת השילוח/ כבש את מרחבי פלשת/ כרת ברית עם מצרים/ אירגן וחיזק את הצבא.

(2) מלאך ה' היכה את מחנה אשור.

הנימוקים: ה' שמע לתפילת חזקיהו/ כדי למנוע חילול ה' / בזכות דוד.

ג. (1) רצון ה' הוא שאדם יעשה השתדלות או שלא יסמוך על הנס.

(2) על האדם לבטוח בה' ולהאמין שהצלחתו אינה תלויה בהשתדלות שעשה אלא בה'.

ההוכחה: אנו רואים בעינינו שלפעמים השתדלות מצליחה ולפעמים נכשלת/ לא תמיד יש הלימה, קשר בין התוצאה לבין ההשתדלות.

חלק ג — יונה ותהלים

10. א. (1) המלחים מנסים להינצל מן הסערה באמצעות תפילה והשלכת חפצים, יונה מגלה אדישות ונרדם. הסיבה להבדל: המלחים חפצים להינצל, יונה מוכן למות (כדי לא לקיים את השליחות) / יונה ידע את סיבת הסערה, המלחים לא ידעו.

(2) יונה מציע להם להשליך אותו לים כדי שיצילו את עצמם.

המלחים מנסים להימנע מהצעתו של יונה ומנסים לחתור אל החוף / המלחים מתפללים לה' שלא יענשו על כך שהם משליכים את יונה לים.

ב. (1) יונה מתפלל מבטן הדג והוא זקוק לישועה, כיצד ייתכן שהוא מודה על הצלתו?

או - מדוע יונה מודה, והרי הוא עדיין לא ניצל/ הוא עדיים בבטן הדג?

(2) ראב"ע — תפילתן של נביאים היא נבואה — יונה יודע שיינצל.

או - ר' משה הירש — יונה ניצל באופן ניסי על ידי הדג ומכך הוא מבין שה' יציל אותו הצלה שלימה/ הוא מבין שה' חפץ בו ובשליחותו, ועל כך הוא מודה.

11. א. (1) א'-ד': דוד רועה ובורח מפני שאול.

ה'-ו': דוד המלך.

(2) "גם כי אלך בגיא צלמוות" — דוד בורח מאויביו.

"תערוך לפני שולחן נגד צוררי" — דוד זוכה למלכות.

"דשנת בשמן ראשי" — משיחת דוד למלך.

ב. (1) שבט — מקל הרועים שבו הוא חובל ומכוון את הצאן, משענת — המקל עליו הרועה נשען.

(2) גם הייסורים מנחמים מפני שהם מכפרים על העוונות [רש"י]

א: היסורים (והנחמה שלאחריהם) מלמדים על השגחה פרטית [מצודות]

א: הייסורים מנחים את האדם ללכת בדרך הטוב [מלבי"ם].